

פרשת נצבים

סדר לכל השנה

קורות הפרשות

פרשת 'ניצבים' פותחת במעמד הגדול, "אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם בְּלִפְנֵי ה'". רש"י אומר "כינס משה לפני הקב"ה ביום מותו להכניסם בברית". משה מחדש את הברית בינינו לבין בורא עולם, "ולא אתכם, לְבַדְכֶם--אֲנֹכִי, כִּכְתָב אֶת-הַבְּרִית הַזֹּאת, וְאֶת-הָאֵלֶּה, הַזֹּאת. כִּי אֶת-אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֹה, עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם, לְפָנַי, ה' אֱלֹקֵינוּ; וְאֶת אֲשֶׁר אֵיבְנוּ פֹה, עִמָּנוּ הַיּוֹם". מיד לאחר מכן כתובה אזהרה חמורה מפני, "שֶׁכֶּשׁ פָּרָה רֹאשׁ-וְלֹעֲבָה". רש"י מפרש, "שרש מגדל עשב מר כגידין שהם מרים כלומר מפרה ומרבה רשע בקרבכם". מדובר על אותם שיחליטו בלבבם למרוד כנגד הברית ועונשם חמור ובמידה ולא יוקיעו אותם, כלל ישראל יענשו בעבורם. מיד ניתנת גם ההבהרה, "הַנִּסְתַּרְתָּ לֵה' אֱלֹקֵינוּ; וְהַנְּגַלְתָּ לָנוּ וְלִבְנֵינוּ, עַד-עוֹלָם--לְעֹשׂוֹת, אֶת-כָּל-דְּבָרֵי הַתּוֹכָה הַזֹּאת", לא על הנסתרות יבוא העונש, על מה שבני אדם כאלו יעשו בסתר, כי אם על הנגלות. זאת מפני שציוונו לבער הרע מקרבנו ואם לא עשינו זאת, יענשו הרבים על חטאות היחיד. גם כתובה ההבטחה, שלאחר העונש, הגלות, נשוב אל השם והשם יקבץ אותנו מכל העמים, יביא אותנו אל הארץ וימול את לבבנו לאהבה אותו ולחיים טובים, וכל הקללות הכתובות ילכו על ראש שונאינו.

פרשת ניצבים מסיימת בהבטחות, "כִּי הַמַּצָּה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אֲנֹכִי מַצֹּוֹךְ הַיּוֹם--לֹא-נִפְלְאת הוּא מִמֶּךָ, וְלֹא רָחֵק הוּא. לֹא בְשִׁמִּים, הוּא: לֵאמֹר, מִי יַעֲלֶה-לָנוּ הַשְּׁמִימָה וַיִּקְחֶה לָנוּ, וַיִּשְׁמַעֵנוּ אֹתָהּ, וַנַּעֲשֶׂנָה. וְלֹא-מֵעֶבֶר לַיָּם, הוּא: לֵאמֹר, מִי יַעֲבֹר-לָנוּ אֶל-עֶבֶר הַיָּם וַיִּקְחֶה לָנוּ, וַיִּשְׁמַעֵנוּ אֹתָהּ, וַנַּעֲשֶׂנָה. כִּי-קָרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר, מֵאֲדָ: בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ, לְעֹשׂוֹתוֹ". "וּבַחֲרֹתַי, בְּחַיִּים--לְמַעַן תִּתִּיָּה, אֹתָהּ וְדַרְעֶךָ".

פרשת 'וילך' פותחת בדבריו המרגשים של משה, "בֶּן-מֵאָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה אֲנֹכִי הַיּוֹם--לֹא-אוֹכֵל עוֹד, לְצֵאת וְלָבוֹא; וְה' אָמַר אֵלַי, לֹא תַעֲבֹר אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה... יְהוֹשֻׁעַ, הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ". גם הבטחה שהשם יוריש את הארץ להם והסמכה מחודשת של יהושע. במעמד זה, משה כותב את כל התורה ונותן אותה ללווים למשמרת ובני ישראל מצווים לקרוא את כל התורה פעם בשבע שנים במקום הבחירה.

בגילוי השכינה באוהל מועד, אומר השם אל משה ויהושע שהמציאות היא שאחרי לכתו של משה העם יעזוב את הברית. התוצאה תהיה הסתרת פנים, "וְהִסְתַּרְתִּי פָנַי מִמֶּכָּה", ולאחר מכן תהיה התרחקות נוספת מצד העם, "וְאֲנֹכִי, הַסֵּתֵר אֶסְתִּיר פָּנַי בַּיּוֹם הַהוּא", יהיה מצב של הסתר כפול. כנגד זה, השם מבקש שיכתבו את השירה הזאת, שירת "האזינו" שבפרשה הבאה. שכאשר יגיעו הצרות, השירה הזאת תהיה העדות בפני השם על הברית. משה כותב את השירה ומלמדה לכל עם ישראל.

היום של משה

כל זה קורה ביום אחד, ז' באדר. זהו היום בו עומד משה מול כל עדת בני ישראל ואומר את המילים האלה, "אַתֶּם נִצְבִּים הַיּוֹם בְּלִפְנֵי ה'", זהו היום של משה רבנו. למעשה היה צריך להתחיל את חומש 'דברים' במילים האלה, אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. ביום הזה משה כותב שלוש עשרה ספרי תורה, הולך ומוסר אותם לכל שבט ושבט, "וַיֵּלֶךְ, מִשָּׁה; וַיַּדְבֵּר אֶת-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, אֶל-כָּל-יִשְׂרָאֵל". משה אומר לכולם, צריכים אתם לקיים את כל התורה כולה. כאמור, את הספר השלוש עשרה הוא נותן ללווים שישימו בארון הברית.

כבר למדנו בתחילתו של חומש 'דברים' שמשה רבנו אוסף את כל העם כדי לומר להם דברי תוכחה, גם למדנו שהתכלית של התוכחה זה להעלות את העם למדרגה רוחנית שיהיו מסוגלים לשמור את הברית עם השם. במעמד הזה היתה אהבה ואחדות כל כך גדולים, כמו במעמד הר סיני. כולם אהבו את התוכחה של משה רבנו, בלי עוררין. אומר הרב שליט"א, תמיד האשימו את משה רבנו בדברים שונים ומשונים, אבל ביום הזה היתה רק אהבה. משה דיבר כל כך הרבה וכולם שתו את דבריו בצמא רב. התחילו לגלות

פרשת נצבים

שהאוהב הוא שמדבר.

ראש השנה

"אתם נצבים היום כלכם, לפני ה' אלוהיכם: ראשיכם שבטיכם, זקביכם ושטריכם, כל, איש ישראל. טפכם נשיכם-וגר, אשר בקרב מחניך: מחטב עציך, עד שאב מימיך". למדנו שעל מנת להבין את השורש הרוחני של מילה מסוימת, צריך לבדוק היכן היא מופיעה בתורה בפעם הראשונה. המלה 'נצבים' מופיעה בהתגלות המלאכים לאברהם אבינו ביושבו בפתח אוהלו ביום השלישי שלאחר ברית המילה שלו, "ישא עיניו, ירא, והנה שלשה אנשים, נצבים עליו..." (בראשית י"ח ב'). זאת אומרת שהשורש של המלה מעיד על גילוי קדושה, מעמד חשוב מאוד. המלה 'אתם' היא אותן האותיות של המלה 'אמת', חותמו של הקב"ה, חותם על הברית עם עם ישראל. את המילה 'היום' מתרגם אונקלוס, 'יום הדין'. אמרו חז"ל 'היום' זה ראש השנה.

כמו שכתוב באיוב, "ייהי היום יבאו בני האלקים, להתיצב על ה'; יבוא גם השטן, בתוכם". הזוהר דורש שזה יום ראש השנה, באים כולם להתיצב אל השם, אלה המלמדים זכות, ואלה המקטרגים, וגם השטן בא, זה היום שלו, הוא יכול לעשות עם כולם חשבון. עושים חשבונות עם המעשים של כל הנשמות, גם מכל הגלגולים. כולם עוברים כבני מרון, כמו הצאן. אחד, אחד, אבל כולם נסקרים בסקירה אחת. 'ניצבים היום כלכם' מרמז על סקירה אחת, בבת אחת. כידוע, זמן לא שייך ברוחני.

מעגל השנה

בראש השנה כולם ניצבים לפני הקב"ה ומקבלים קצבה לשנה שלמה. הכל נמצא בראש, בכח, וכך יהיה מסודר אחר כך בפועל. כל השנה מקופלת בתוך ארבעים ושמונה שעות. יומיים שהם התוכנה של כל השנה, הזרעים למה שיהיה. השנה היא מעגל של זמן ותיקון. מגלה לנו האריז"ל שאדם יכול בשנה אחת לגמור את כל התיקון שלו. צריך לתקן כל יום ויום, כל רגע צריך לתקן. כתוב בבראשית, "ואברקהם זקן, בא בימים" (בראשית כ"ד א'). אמרו חז"ל שכל הימים שלו באו בסוף, כולם מתוקנים. אבל אם אדם לא תיקן יום מסוים, אותו יום עולה לפני הקב"ה ובוכה, והאדם יחזור שנה נוספת לתקן אותו.

קומה שלמה

"אתם נצבים היום", המילה ניצבים מעידה על מצב שעומדים זקופים, זאת אומרת שבוחנים למעלה את כל הקומה של הבן אדם. כולנו עומדים לפני הקב"ה והוא רואה את כל הנסתרות. "הנסתרות לה' אלקינו; והנגלת לנו ולבנינו, עד-עולם--לעשות, את-כל-דברי התורה הזאת". אי אפשר להסתיר דבר מבורא עולם. אומר הרב שליט"א, בראש השנה צריך לכוון בפשטות שרוצים להיות קרובים אל בורא עולם, להתנתק מהרצון לקבל ולהיות דבוקים בהשפעה. כשאוחזים בגישה כזאת אז אפשר להגיע ליום הזה של ראש השנה בקומה זקופה, כי גם כל החסרונות והפגמים עומדים בצל הרצון הטוב, הרצון להשפיע.

סדר לכל השנה

ראש השנה הוא עת רצון גדול. אפשר לעשות סדר, לעשות תוכנית וסדר לכל השנה. סדר זה מקום שיכולה לשרות בו קדושה, האור יכול להתלבש בכלי. כמו במשכן שבנו בני ישראל, כל הפרטים והתוכניות המדויקות יצרו כלי להשראת השכינה. בראש השנה אדם צריך להחליט החלטות ויש סיוע גדול לקפוץ מדרגה, קומה שלמה. צריך רק לעשות החלטות אמיתיות, החלטות שתואמות את סדרו של עולם. כתוב בגמרא, "בא לטהר מסייעין אותו בא לטמא פותחין לו" (מסכת מנחות). כדאי שנחשוב היטב באיזה ראש אנחנו באים ליום הזה מפני שיוליכו אותנו בדיוק בדרך שבה אנו רוצים ללכת. מי לקבלה לעצמו ומי להשפעה, מי למיתה ומי לחיים. הבחירה בידנו, כמו שכתוב בפרשה, "ראה נתתי לפניך היום, את-החיים ואת-הטוב, ואת-הממות, ואת-הרע... החיים והמות נתתי לפניך, הברכה והקללה; ובחרת, בימים--למען תתיה,

פרשת נצבים

אָמַה וְזָרְעָךְ".

טיפול שורש

בהמשך להכנה הגדולה לקראת ראש שנה, הפרשה גם מורה לנו שבכדי להגיע מוכנים למעמד העצום של ראש השנה צריך כל אחד לעשות טיפול שורש. השורש של הדברים זה ספירת הכתר. צריך לטפל בכל הקומה, מתחילתה ועד סופה. כתר זה הרצון, צריך לבדוק מה מסתתר בפנים, מה באמת רוצים בשנה החדשה. כי מה שבאמת רצינו בשנה שחלפה, אפשר כבר לראות לפי התוצאות של איך שנראתה השנה שעברה.

כתוב בפרשה, "פֶּן-יֵשׁ בְּכֶם אִישׁ אוֹ-אִשָּׁה אוֹ מְשֻׁפָּחָה אוֹ-שֹׁבֵט, אֲשֶׁר לָבְבוּ פְּנֵה הַיּוֹם מֵעַם ה' אֱלֹקֵינוּ, לְלַקֵּחַ לְעַבֵּד, אֶת-אֱלֹהֵי הַגּוֹיִם הֵהֵם: פֶּן-יֵשׁ בְּכֶם, שֹׁרֵשׁ פְּרָה רֹאשׁ-וְלַעֲנָה. וְהָיָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת-דְּבָרֵי הָאֱלֹהִים הַזֹּאת, וְהִתְבָּרַךְ בְּלָבְבוֹ לֵאמֹר שְׁלוֹם יִהְיֶה-לִּי--כִּי בְּשָׂרָוֹת לָבִי, אֶלְךָ: לְמַעַן סְפוֹת הַכּוֹהֵן, אֶת-הַצִּמְאָה". תמיד היו בעם ישראל כאלה שניסו להסית מהדרך, אלה הם זרע עמלק והערב רב. הם קיימים גם מחוצה לנו, אך קליפתם אוחזת גם בתוך כל אחד מאתנו. אומר הרב שליט"א, עם ישראל למרות כל הצרות, ההסתרות והייסורים שהוא עובר אינו רוצה לעזוב את הקב"ה. אלא שתמיד יש בכלל ישראל איזה 'שורש פורה ראש ולענה' והוא מגדל פירות באושים, קוצים ודרדרים ומזה יוצא ציבור גדול של חוטאים. הציבור הגדול לא רוצה לחטוא, רוצה להיות דבוק במסורת. אלא שהשורש הרע הזה מדביק את כולם. כשלא מכירים את שורש הרע, זאת צרה גדולה. לכן כשהקב"ה מצוה להפריד את השורש הזה, יש אפשרות לכלל ישראל לחזור להיות נאמנים לקב"ה.

ערב רב

חשוב להבין שגם היום יש בינינו ערב רב, גם במנהיגות של עם ישראל יש ערב רב. למעשה, כתוב בכתבי האריז"ל שרב הדור הוא מערב רב ולא יודעים מי הם. אומר הרב שליט"א, בדור הזה יש לנו שני ברורים, מי הם עמלק ומי הם הערב רב, מי הם ה'שורש פורה ראש ולענה'. ברור ששני האויבים האלה יצטרכו לגלות עכשיו את הפרצוף האמיתי שלהם. התבנית השורשית שלהם זה שלא איכפת להם משום דבר מלבד עצמם. זה בעצם הערב רב, דואגים רק לעצמם, לכסא שלהם, לכבוד שלהם ולא איכפת להם מהציבור כלל. זאת המנהיגות שיש לנו עכשיו וזה לא יחזיק מעמד עוד הרבה זמן, מפני שעם ישראל הוא עם חכם ולא רוצה ולא יכול לסבול יותר.

מסביר הרב שליט"א, ערב רב זה בגימטרייה דעת. הערב רב מבבלים את הדעת. ערב זה מצד ישמעאל, ערבים, ורב זה מצד עשו, שכתוב, "וַיֹּאמֶר עֵשָׂו, יֵשׁ-לִי כֶבֶד; אֲחִי, יְהִי לְךָ אֲשֶׁר-לְךָ" (בראשית ל"ג ט'). מצד אחד, רוצים לחכות את התרבות של המערב, ומצד שני גם רוצים להתחבר לישמעאלים, בדיוק המצב שלנו היום.

כתוב בזוהר יש ערב רב וערב זעיר. ערב רב זה הכופרים בגלוי וערב זעיר זה אלו רבנים, רפורמים וכיוצא בזה, על פניו מופיעים בצורה של אמונה, מאמינים בתורה, אבל בפנים פועלים בכיוון ההפוך. אלה הם השורשים שגורמים לנו את כל הצרות וצריך לעקור אותם, כל אחד מתוכו וכולנו כחברה.

זה לעומת זה

זה כנגד זה ברא הקב"ה את כל הבריאה. לעומת השורש פורה ראש ולענה יש שורש טוב, זה השופר. למעשה אנו מגלים ש'שורש פורה ראש ולענה' זה ר"ת שופר, לשון 'שפרו מעשיכם'. אלה שמשדלים בעבודה רוחנית, שטורחים בתיקון המידות, אלה שמהדרים במצוות ואוהבים את הקב"ה אהבה שלמה, אהבה ללא מיצרים שאינה תלויה בדבר.

פרשת נצבים

נקודת החורבן והבריאה

כמו שאמרנו, הקב"ה נותן שנה שלמה לגמור את כל התיקון. אומר הרב שליט"א, יוצא מכך שבראש השנה העולם היה צריך להגיע לסיום. האפשרות לתקן ולשוב בתשובה קיימת גם בשעה האחרונה של השנה, אפשר בשעה זאת לתקן את הכל, את כל השנה כולה. אבל אם עברה השעה האחרונה ולא עשו תשובה, העולם נועד לחורבן. אלא שהקב"ה מרחם על העולם ובורא אותו מחדש. זו נקודת החורבן והבריאה. זה כמו, 'בונה עולמות ומחריבם'. היה צריך העולם לבא לכלל חורבן ויש לו קיום מכח ההתחדשות, הקב"ה לא ממשיך את העולם אלא מחדש אותו. כתוב בזהר הקדוש שישנו רגע אחד בסוף השנה, שבו כל העולם נעצר ומת, ואז מתחדשת שנה חדשה.

בריאה באותיות

הקב"ה ברא את העולם באותיות ומקיים את העולם באותיות. צדיק גוזר והקב"ה מקיים מפני שהקב"ה מסר לו את אותן אותיות שברא איתן את העולם. כל המציאות של העולם זה מציאות של תורה. אין דבר במציאות שלא נמצא בתורה - "באורייתא הסתכל וברא עלמא". כל עצם, כל דומם, כל חי ומדבר בנוי מאותיות התורה.

אומר הרב שליט"א, הקב"ה נתן לאדם בחירה גם באותיות האלו. עיקר היצירה של האדם זה יצירת האישיות העצמית שלו, איזו אישיות תהיה לו. כל אדם נברא, "וְעִיר פְּרָא, אָדָם גִּלְד" (איוב י"א י"ב). אם הוא לא ישנה ויבטל את המציאות שנברא איתה, הוא רק יקלקל וכל יום יהיה יותר גרוע. לכן צריך האדם לעבוד כדי לתקן את עצמו, לבטל את הטבע הראשון ולקנות טבע שני ולהיות אדם חדש. זה יצירת האישיות. כל הנהגה של האדם זה אות מאותיות התורה. "זֶה סֵפֶר, תּוֹלְדוֹת אָדָם" (בראשית ה' א'), האדם מוליד את עצמו מחדש. אדם חוזר בתשובה ויוצר עולם חדש. "וְשָׁבַת עַד- ה' אֱלוֹקֶיךָ...". כתוב במדרש 'ויקרא רבה', שנאמר על בעל תשובה, "מעלה עליו הקב"ה כאילו עשה את עצמו מחדש".

אומר הרב שליט"א, בראש השנה זה השורש של כל האותיות, ההתחלה של הבריאה. כשישמע קול השופר הדברים ישמעו, יהיה דיבור וחיתוך אותיות לפרטי פרטים וזה יהיה הנהגה לכל השנה, יקבע את העתיד לכל השנה. לכן שם צריך להשקיע את כל הכח ולשוב בתשובה ברגע תקיעת השופר. לבנות עולם חדש, עולם מאושר, של מלוכת הקב"ה בעולם הפנימי והיחזוני, שהכל באמת יהיה בריאה חדשה.

מהות אישית

דבר נוסף שהפרשה מעוררת אותנו אליו רגע לפני ראש השנה, הוא שלכל אחד מאתנו יש את התפקיד האישי שלו בעולם. 'אור החיים' הקדוש אומר ש'ניצבים' זה לשון מינוי, נציב זה ממונה, לכל אחד יש מינוי אישי, 'כולכם ניצבים'. אומר הרב שליט"א, כל אדם צריך לעשות את השליחות שלו, באופן אישי, ואף אחד לא דומה לשני, כל אחד יש לו תפקיד אחר בעולם, שאף אחד לא יכול למלא את התפקיד הזה, רק הוא יחיד. הוא ממונה על כל מה שהוא מסוגל לעשות ועל כל המטרה שלשמה הוא בא לעולם. זה נקרא 'אתם ניצבים'.

אם האדם מתנהג טוב אז הוא מביא ברכה על כל העולם כולו. ואם לא, אז כל העולם נענש על ידו. לכן כתוב שאם אחד מישראל עושה תשובה מוחלים לכל העולם כולו. כל כלל ישראל מתכפרים על פעולה של אדם אחד.

במעמד זה משה רבנו מוסר לכל אחד את המינוי שלו, וכתוב, "וְלֹא אֶתְכֶם, לְבַדְכֶם--אֲנֹכִי, כִּרְתָּ אֶת-הַבְּרִית הַזֹּאת, וְאֶת-הָאֱלֹהִים, הַזֹּאת. כִּי אֶת-אֲשֶׁר יִשְׁנוּ פֹה, עִמָּנוּ עֹמֵד הַיּוֹם, לְפָנַי, ה' אֱלֹקֵינוּ; וְאֶת אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֹה, עִמָּנוּ הַיּוֹם". גם כל אחד מאתנו מקבל במעמד הזה, מעמד ראש השנה, את המינוי שלו האישי והפרטי

פרשת נצבים

לשנה שלמה, לחיים שלמים.

איך האדם יודע?

נשאלת השאלה, אם בן אדם לא יודע את המינוי שלו, מה יעשה? אז כתוב: "כִּי הַמַּצּוֹה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אָנֹכִי מַצְוֶה הַיּוֹם לֹא-נִפְלֵאת הוּא מִמֶּךָ, וְלֹא רְחֻקָה הוּא. לֹא בְשָׁמַיִם, הוּא: לֵאמֹר, מִי יַעֲלֶה-לָנוּ הַשְּׁמַיְמָה וַיִּקְחֶה לָנוּ, וַיִּשְׁמַעֵנוּ אֹתָהּ, וַיַּעֲשֶׂנָּה. וְלֹא-מֵעֵבֶר לַיָּם, הוּא: לֵאמֹר, מִי יַעֲבֹר-לָנוּ אֶל-עֵבֶר הַיָּם וַיִּקְחֶה לָנוּ, וַיִּשְׁמַעֵנוּ אֹתָהּ, וַיַּעֲשֶׂנָּה. כִּי-קְרוֹב אֵלֶיךָ הַדָּבָר, מֵאֲדָ: בְּפִיךָ וּבִלְבָבְךָ, לַעֲשׂוֹתוֹ". מסביר הרב שליט"א, כל אחד מחויב ב'נגלות', במה שהשם ציוה אותנו לעשות, וע"י תפילה, התבוננות ועשייה בקדושה יתגלה לכל אחד את ה'נסתרות', המינוי האישי שלו, תפקידו המיוחד בבריאה.

בדור שלנו כולם כל כך משתדלים להיות מיוחדים. עושים מעשים קיצוניים וחסרי תכלית רק כדי להתבלט ולהיות שונים. דרכה של תורה היא בדיוק להפך. תהיה צנוע, תלך בדרך התורה והמצוות כמו כולם וע"י שתכין את הכלי כמו שצריך, תוכל לזכות שיאיר האור המיוחד שלך ויתגלה תפקידך המיוחד בעולם. בלי רוח וצלצולים, בלי זיקוקי די-נור ורמקולים גדולים, בפשטות ובתמימות, "קול דְמַמָּה דְקָה" (מלכים א' י"ט י"ב), מתוך השקט שבעשייה הפשוטה, יבוא הגילוי.

שנזכה להגיע מוכנים לראש השנה, לעקור מתוכנו את השורשים הפרועים, להשתדל לסדר את האותיות של חיינו בסדר התואם לחוקי הבריאה, לחוקי התורה, ולגלות את היופי, הכישרון, הייעוד, המיוחד שהקב"ה נטע בתוך כל אחד מאתנו, לטובת כלל ישראל וכלל הבריאה.